

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

РАЗРЕД: ДЕВЕТИ (енглески први страни језик, 7. година учења)

НИВО ПОСТИГНУЋА: А2 (II)

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 2

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 68

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА:

- Омогућити развој језичке компетенције ученика, што представља централни, незамјењиви аспект учења језика, а посебно развој комуникацијске способности ученика;
- Боље упознати ученике са њиховом културом, научити их да је цијене, али и да разумеју и поштују друге културе;
- Омогућити свим ученицима да уживају у учењу, да буду мотивисани за учење, да науче размишљати, те да се оспособе за даље учешће у самосталном, појединачном или групном учењу, раду или обуци;
- Припремити све ученике за ефикасно и одговорно учешће у друштву, развијајући њихов позитиван став према културалним, вјерским и другим различитостима које су присутне у њиховом друштву, развијајући на тај начин коректно и праведно друштво, које ће да вреднује такве различитости;
- Омогућити ученицима да развију самопоуздање и самопоштовање, чиме утиру пут ка властитом срећном и здравом животу испуњеном задовољством;
- Код ученика развијати радозналост, самосталност и креативност;
- Подстицати ученике на лијепо понашање у школи и на јавним мјестима, као и у кругу њихових породица;
- Развијати код ученика способност да пажљиво слушају и цијене мишљење других;
- Развијати код ученика љубав према природи и еколошку свијест;
- Развијати код ученика принцип хуманог односа између полова;
- Омогућити континуитет и повезаност учења језичких вјештина на страном језику пратећи кривуљу когнитивног развоја дјете, да се поједностави прелаз из основне у средњу школу.

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИ САДРЖАЈ:

Ученици ће учити језик и проширивати свој вокабулар ослањајући се на знање стечено кроз учење других наставних предмета, а у оквиру датих тема.

ИНТЕРКУЛТУРАЛНЕ ВЈЕШТИНЕ:

Ученици ће (се):

- упознавати са сличностима и различитостима између њихове земље и земаља енглеског говорног подручја на подручју културе, едукације, слободног времена ученика, начина живљења, а у оквиру датих тема;
- навикавати да се учтиво понашају у комуникацији са припадницима културе о којој уче;
- учити да комуницирају и да се понашају у свакодневним ситуацијама на начин који је природан за културу земље чији језик уче, обраћајући посебну пажњу на односе међу људима при непосредном контакту, комуникацији, на оно што ученике интересује итд;
- научити да поштују традицију, обичаје, навике других људи итд;
- развијати свијест о англофоном мултикултурализму.

УЧЕЊЕ КАКО ТРЕБА УЧИТИ:

Ученици ће учити да:

- буду одговорни и активни када уче језик;
- користе различите радне методе и стратегије учења типичне за учење језика, као што је извођење смисла из контекста итд;

- надограђују знање кориштењем различитих метода, као што је парафразирање;
- користе информационе технологије код учења језика;
- оцјењују своје активности и активности својих другова из одјељења, као и ниво свог и њиховог знања у односу на постављене циљеве и, ако је потребно, мијењају методе рада;
- користе самостално уџбенике, рјечнике и друге приручнике.

САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ (ИСХОДИ) ПРОГРАМА

Теме:

Тема	Садржаји
Учење и школовање	• Учење како треба учити , основни вокабулар нпр.: <i>the importance of education, self-assessment, life-long learning</i> итд.
Путовање	• Различити начини путовања , нешто проширенији вокабулар, нпр: <i>journey, excursion, trip, outing ...</i>
Слободно вријеме	• Слободно вријеме , шири рјечник, нпр. <i>outdoor/indoor activities, unusual hobbies</i> итд.
Традиције	• Традиције , обичаји обиљежавања значајних празника, датума и манифестација из разних земаља <i>Women's Day, Thanksgiving, All Fool's Day, EDL</i> ,
Легенде, празновјерја	• Старе легенде, празновјерја , из разних земаља, основни вокабулар, нпр.: <i>superstition, belief, knight, dragon</i> итд.
Врсте послова и каријера	Каријера , основни вокабулар уз употребу фразних глагола и израза, као што су: <i>set up, drop out, leave, apply for a job, freelance, give up, attend a training course, read and advert,..</i>

У табели није дат оквирни број часова за реализацију неке теме. Наставник ће приликом планирања и припремања за наставни процес, узимајући у обзир факторе попут нивоа постигнућа ученика, нивоа сложености наставне теме и сл, одредити број часова који је потребан за реализацију појединих садржаја у оквиру неке теме. Преостали часови су предвиђени за писане провјере постигнућа. У току сваког полугодишта потребно је реализовати један ЗОТ и један школски писмени задатак. Поред наведених, наставник планира и реализује и друге врсте писаних провјера постигнућа. Предложене теме су обавезни дио садржаја Наставног програма, али немају обавезујући карактер што се тиче редослиједа наставних цјелина нити повезивања поједине тематике с предложеним језичним структурама, што значи да их не треба схватити као градиво предвиђено за једну лекцију у уџбенику.

Оперативни циљеви / Исходи	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
ВОКАБУЛАР а) СЛУШАЊЕ И РЕАГОВАЊЕ Ученици ће да слушају изговорени текст и реагују: - давањем кратких и дужих одговора; - учавањем опште и посебне информације; - повезивањем одговарајућих дијелова; - предвиђањем основног садржаја текста; - испуњавањем празнина и табела; - биљежењем кључних ријечи и израза; - рјешавањем задатака: тачно/нетачно, вишеструки избора; б) ЧИТАЊЕ И РЕАГОВАЊЕ	Ученици ће понављати и/или учити: Именице -број, род и падеж (нпр.: <i>He gave me a letter. He gave a letter to me</i>); Замјенице -личне, показне, упитне, присвојне, неодређене, односне (<i>who, which, that, whose</i>); Придјеве - Детерминаторе: -чланове: <i>a/an, the, zero</i> , -присвојне придјеве, -показне придјеве, -придјеве за неодређену количину и број,	Корелација са предметима који се изучавају у трећој тријади основне школе. Знања која се стичу у оквиру ових предмета доприносе бољем и успјешнијем развијању постигнућа и вјештина у области изучавања страног језика

<p>Ученици ће читати кратке текстове, у себи или наглас и реаговаће:</p> <ul style="list-style-type: none"> -учавањем опште или посебне информације; -предвиђањем садржаја или суштине текста; -рјешавањем задатака -тачно или нетачно, вишеструког избора. <p>ПРОДУКЦИЈА</p> <p>а) ГОВОР</p> <p>Ученици ће да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - учествују у разговорима, дебатама и панел дискусијама; структурираним дискусијама; играју додијелене улоге; - изразе мишљење, наводећи предности и недостатке нечега, у оквиру задате теме; - препричавају причу, догађај или несрећан случај; - одрже усмену презентацију која се заснива на претходном слушању, читању или проведеном истраживању; <p>б) ПИСАЊЕ</p> <p>Ученици ће да пишу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - диктат, кратке поруке, лична писма, разгледнице (активности које води наставник, а које се заснивају на претходном читању, слушању или коришћењу биљежака); - краћу причу, радове у којима се износи мишљење; - различите описе; - попуњавају обрасце и пишу упитнике; - праве постере, распоред часова; - исправљају грешке; <p>Ученици ће моћи/ знати да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - изразе усмено или у писаном облику; - свој став у вези са задатим темама, дајући аргументе за и против; - допадање и недопадање; - слагање и неслагање; - опишу нешто опширније: - људе, предмете, мјеста; - осјећања; - неки догађај у прошлости; - неки изум, процес; - пореде људе и предмете; - траже, дају и слиједи упутства, нпр: како се користи неки уређај; - пишу: 	<p>нпр: <i>some, any, much, many, all, (a) few, (a) little</i> итд.</p> <ul style="list-style-type: none"> -упитне придјеве: <i>what, which, whose</i>. -описне придјеве који се односе на теме, -Придјеве и прилоге (нпр: <i>good-well, friendly- in a friendly way/manner</i>); <p>Бројеве</p> <p>Главне и редне бројеве;</p> <p>Глаголе</p> <p>Present Simple; Present Continuous; Past Simple; Past Continuous; Present Perfect; Future Tense; <i>Going to-облик</i>; Present Perfect Continuous; (<i>for, since</i>); Past Perfect (<i>ca after/when/before</i>);</p> <ul style="list-style-type: none"> -модалне глаголе: <i>have to/not have to, must, mustn't, needn't</i>; -глаголе који захтијевају допуну придјевом (нпр.: <i>appear upset, seem right, look nice, smell/taste/sound</i>); -глаголе иза којих слиједи герунд и/или инфинитив (<i>begin reading/to read, enjoy walking, want to walk</i>); -фразне глаголе; -Passive voice (садашње, прошло и будуће вријеме); <p>Прилоге</p> <p>Поређење прилога;</p> <p>Приједлоге</p> <p>у конструкцијама: <i>придјев + приједлог (interested in, keen on, good at)</i>;</p> <p>Везнике</p> <ul style="list-style-type: none"> - нпр. <i>if, when, before, unless</i> итд; <p>Реченице</p> <ul style="list-style-type: none"> -ред ријечи у реченици и основне врсте реченица); -<i>If</i>-реченице (1.и 2. тип); -Временске; -Односне (<i>defining, non-defining relative cl</i>); -Question tags; -Директни и индиректни говор (изјаве, заповјести, молбе, питања), уводни глагол у садашњем времену; -Passive voice (садашње, прошло и будуће вријеме); <p>Поред тога што ће непрестано дограђивати вокабулар, ученици ће учити</p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> - пријаву на дати оглас; - чланак; - користе јавне услуге, нпр: банку, жељезницу, телефон; - говоре или пишу о добрим и лошим странама нечега у оквиру задате теме; - воде анкету у вези са датом темом, на основу чега ће написати извјештај, чланак или усмено излагати; - интервјуишу свога друга, сусједу, познату личност итд; - раде заједнички на рјешавању проблема; 	<p>да користе:</p> <p>Афиксе, који се односе на задате теме, нпр.: <i>scholarship, apprenticeship, irregular, indefinite, unpopular, unfair</i> итд;</p> <p>Антониме, који се односе на задате теме, нпр.: <i>reliable-unreliable, possible-impossible, moral-immoral</i>;</p> <p>Сложенице, које се односе на задате теме, нпр.: <i>self-service, self-control</i>;</p> <p>Хетерониме, који се односе на задате теме, нпр: <i>use</i> (именица) и <i>use</i> (глагол); <i>record</i> (им) и <i>record</i> (гл);</p> <p>Колокације, које се односе на задате теме, нпр.: <i>do some revision, take an exam, fail/pass an exam, fill in the application form, go for a first/final interview</i>;</p>	
--	---	--

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ - СМЈЕРНИЦЕ ЗА НАСТАВНИКЕ

Настава енглеског језика у основној школи је усмјерена на когнитивно учење. Приликом реализације наставног процеса паралелно се развијају и усмена и писана комуникација. То значи да се пажња подједнако посвећује развоју свих језичких вјештина: слушању и читању у оквиру разумијевања, говорној интеракцији и продукцији, те писању и њима се приступа и на интегрисан и на индивидуалан начин.

Програм првог страног језика намијењен је образовању и васпитању у основној школи. Девети разред представља понављање и утврђивање основних језичких и граматичких структура које су обрађиване током претходних година учења страног језика уз одређено циклично понављање и проширивање.

У реализацији наставног процеса, у средишту пажње је ученик и процес учења. Наставник није више једини извор знања, него је, у складу са методолошким постулатима, модел и треба да упућује ученике да користе друге изворе знања и како да уче.

Атмосфера на часу треба да буде пријатна и радна, јер таква атмосфера дјелује подстицајно на ученике. Код ученика треба развијати демократске и емпатичке особине. Наставник треба да развија код ученика самопоуздање и независност, кооперативност, колаборативност, културу дијалога, толерантност, разумијевање и уважавање различитости, мултикултуралности и плурилингвализма.

У наставном процесу матерњи језик треба користити што је мање могуће, тј. само у ситуацијама када је то крајње неопходно.

Наставник треба да води рачуна да наставу реализује тако да је прилагођена различитим нивоима постигнућа ученика у одјељењу, као и различитим стиловима учења и индивидуалним потребама што је и основа приступа окренутог појединцу који је потребно почети уводити на овом нивоу.

Приликом припремања за наставни процес и у његовој реализацији, наставници треба да користе разноврсне и савремене: методе (метода демонстрације, илустрације, рада са текстом, разговора, рјешавања проблема итд), облике рада (рад у пару, рад у групи, индивидуални рад, итд), типове задатака (*underline.., circle.., fill in.., match.., write.., answer.., ask..* итд) и расположива наставна средства (CD-плејер и компакт дискови са снимљеним аудио материјалом, видео бим, постери, рјечници итд) што омогућава ученицима да увјежбају и што боље усвоје презентоване садржаје, тј. развијање и унапређење језичких компетенција. Наставник треба да подстиче ученике да активно учествују у самом наставном процесу тако што ће им омогућити да и они генеришу неке од додатних материјала који се користе на часу.

Слушање и разумијевање - Наставник треба да користи што разноврсније снимљене прилагођене материјале за слушање с циљем оспособљавања ученика да разумије природан говор и различите дијалекте стандардног говорног језика.

Читање и разумијевање - За развијање ове вјештине треба користити разноврсне изворне прилагођене текстове уз кориштење одговарајуће технике читања. Разумијевање текста се може провјеравати за вријеме или након читања. За провјеравање разумијевања прочитаног текста треба користити разноврсне вјежбе типа допуњавања, повезивања, избора понуђеног одговора, одговора на питање и сл.

За ове двије вјештине је потребно истаћи да ученици не морају разумјети цијели текст од ријечи до ријечи, али је потребно да разумију текст у глобалу и идентификују потребну информацију у тексту.

Говор - Препоручују се активности које омогућавају стварну размјену знања, информација, идеја, мишљења, било да се ради о активностима дијалогског или монологског типа. Пожељно је да у активностима учествује што више ученика (рад у пару/групи).

Писање - За развијање ове вјештине може се користити писање на задату тему или писање на слободну тему. Ученицима треба указати на важност самог процеса писања и писаног изражавања. Писани текст треба да има одговарајућу форму, лексику, те граматичку, правописну и интерпункцијску тачност. Осим приступа писању као производу, може се почети уводити и приступ писању као процесу, уз повезивање писања са другим језичким вјештинама.

У настави енглеског језика за учење граматичких структура препоручује се индуктивни приступ. Ученици, из низа предочених примјера, идентификују језичке структуре и уче правила која касније примјењују у пракси.

Граматичке структуре се уводе постепено и примјењују на великом броју вјежбања базираних на реалним ситуацијама. Понављање већ познатих структура омогућава да ученици утврде оне дијелове које нису најбоље савладали у претходном периоду. Познавање граматичких правила није циљ наставе енглеског језика, стога не треба тражити од ученика да их репродукују уколико их правилно употребљавају.

Лексика је један од битних елемената у учењу страног језика. За објашњавање нове лексике, наставници треба да користе контекстуални приступ. Ученике треба подстицати на усвајање парадигми ријечи и колокација колокација коришћењем савремених приступа настави лексике, нпр. креирањем мапа ума или мрежа.

Код исправљања грешака, наставник треба да буде обазрив. Ученике не треба прекидати због грешака које праве у току усменог излагања. Наставник треба да укаже на њих по завршетку излагања или да се користи методом тзв. корективне повратне информације (corrective feedback). У писаним радовима, наставник треба да означи врсту грешке. Када је то могуће, треба пружити прилику ученицима да сами исправе своје грешке.

Приликом објашњавања граматичких садржаја наставници треба да сведу употребу сложене терминологије (метајезика) на минимум. Препоручује се писано и усмено тестирање усвојености вокабулара и граматике у контексту, а не директним испитивањем значења ријечи и знања граматичких правила.

Домаћи рад, као наставак рада у школи, омогућава ученику континуитет у усвајању презентованог градива.

Пројекти - Израда пројеката је веома корисна за ученике у настави енглеског језика. Оваква активност омогућава развијање самосталности и одговорности код ученика. Пројектни задатак треба да је јасно дефинисан, са детаљним упутством за израду и прилагођен способностима ученика. Ученици могу реализовати пројектни задатак индивидуално, у пару или у групи (што зависи од плана рада наставника и договора између ученика и наставника). Завршетак рада на пројекту представљају презентације које ученик/пар/група реализују на часу. Презентације могу бити разноврсне - зидне новине, постери, излагања праћена слајдовима, видео презентације итд.

Праћење, вредновање и оцјењивање

Приликом оцјењивања ђака, наставници треба да праве разлику између учених и научених структура. Учено градиво, на примјер, се односи на препознавање одређених глаголских форми, док научно градиво подразумијева тачну употребу одређених глаголских форми у контексту. Када је ријеч о вокабулару, научно градиво се односи на учениково познавање значења ријечи, док усвојени вокабулар подразумијева употребу ријечи у различитим контекстима.

Праћење, вредновање и оцјењивање ученика је континуиран и сталан процес у настави енглеског језика. Наставници прате, вреднују и оцјењују ученике путем усмених и писаних провјера постигнућа.

Усмене провјере постигнућа се врше у току реализације наставних садржаја на часовима, тј. рада у пару, у групи и индивидуалног рада ученика. Наставник редовно прати и записује запажања о правилном изговору, јасном изражавању, правилној употреби граматике, богатству вокабулара, начину изражавања,

сналажењу у разним ситуацијама. У току полугодишта, наставник треба да најмање два пута оцијени ученика према способностима за учествовање у говорној интеракцији и за усмено излагање.

Писане провјере постигнућа се реализују кроз низове задатака објективног типа, тестове, контролне радове, диктате и вишеминутне провјере постигнућа, писање слободних или састава на задату тему, расправа и извјештаја. Приликом вредновања и оцјењивања води се рачуна о правопису, јасном изражавању мисли, логичком излагању идеја, граматичкој тачности, богатству вокабулара, конструкцији реченица, организацији текста.

На почетку школске године наставници треба да упознају ученике са системом рада и оцјењивања. Поред контролних радова, писаних вјежби, тестова и других врста задатака, оцјењује се ученикова активност на часу. У том смислу би требало избјегавати класично усмено испитивање ученика, већ усмену оцјену извести на основу ученикове активности на часу. Уколико ученик није активан и не одговара на наставничково подстицање да се укључи у рад одјељења, наставник га може усмено испитати и на тај начин провјерити и вредновати његово знање.

ИЗВОРИ:

- Уџбеници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске
- Приручници, граматике и рјечници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици деветог разреда основне школе треба да савладају, у говорној и писаној комуникацији, програмске садржаје дате у Наставном плану и програму, развијајући и унапређујући истовремено све језичке вјештине. Ученици треба да активно учествују у разговору (уз одређену помоћ наставника). Ученици треба да разумију изоловане реченице и често кориштене ријечи из подручја од непосредног личног интереса; да могу комуницирати у једноставним и уобичајеним ситуацијама о познатим темама и активностима; да могу једноставно описати аспекте свог образовања, непосредну околину и садржаје у оквиру задовољавања својих потреба.

ПРОФИЛ И СТРУЧНА СПРЕМА НАСТАВНИКА И СТРУЧНИХ САРАДНИКА:

Регулисано Правилником о врсти стручне спреме наставника и сарадника у основним школама.

УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ НАСТАВЕ:

ПЕДАГОШКИ НОРМАТИВИ:

-CD player, CD/DVD-ови са снимљеним аудио-визуелним материјалом који прати уџбеник али и други материјал одговарајућег нивоа, тематике и садржаја, рачунар, пројектор и пројекционо платно, рјечници и визуелна средства.